

જુન - ૨૦૨૧
અંક - ૩૬

સંપાદકીય બોર્ડ

- બી.કે. મહતો
- એસ.જે.મહેતા
- એમ.એમ.ઠક્કર

અનુક્રમણિકા

- ભોજન કે પ્રકાર
- અતિ સર્વત્ર વર્જયેતા
- શકિત શામાટે વેડફવી?
- The Revolver
- આદિ શંકરાચાર્ય જયંતિ નિમિત્તે સ્વ સ્વ કોટી કોટી ભાવ વંદના
- શીખવામાં નાનપ શાની?
- આત્મ મંથન

GSACL

અરુણોદય

હે ઈશ્વર
હું પૃથ્વી તને પ્રાર્થના
કરુ છુ કે
માનવને સાચી
સમજણ આપ તથા
મારુ અને મારી
જીવ સૃષ્ટીનું
રક્ષણ કર

ડિઝાઇન:- એમ.એમ.ઠક્કર(મા.શિક્ષક) ૯૦૯૯૫૨૪૦૧

તંત્રી સ્થાનેથી

સર્વે જીએમડીસી , જીએસઈસીએલ કર્મચારી ભાઈઓ-બહેનો , શિક્ષકમિત્રો તથા વિદ્યાર્થીઓ સૌને સાદર વંદન “અરૂણોદય” જુન - ૨૦૨૧ , અંક-૩૬ ને આપ સર્વની સમક્ષ રજુ કરતાં ખૂબ ખૂબ હર્ષની લાગણી અનુભવું છું.

તંત્રી સ્થાનેથી સર્વેને હું આ અરૂણોદય અંકમાં આપ દ્વારા કોઈપણ લેખ આપવામાં આવશે લેખિત સ્વીકાર્ય રહેશે. જેથી આજના આ ઓનલાઈન જમાનામાં સુંદર લેખો વાંચવા માટે અને લખવા માટે કર્મચારીઓ તથા તેમના આશ્રિતો પ્રેરિત થશે અને વધુમાં વધુ લેખો આપણે આ અંકમાં સમાવી શકીશું.

તંત્રી

ભોજન કે પ્રકાર

भीष्म पितामह ने गीता में अर्जुन को 4 प्रकार से भोजन ना करने के लिए बताया था।

1) पहला भोजन- जिस भोजन की थाली को कोई लांघ कर गया हो वह भोजन की थाली नाले में पड़े कीचड़ के समान होती है।

2) दूसरा भोजन- जिस भोजन की थाली में ठोकर लग गई, पाव लग गया वह भोजन की थाली भिष्टा के समान होता है।

3) तीसरे प्रकार का भोजन - जिस भोजन की थाली में बाल पड़ा हो, केश पड़ा हो वह दरिद्रता के समान होता है।

4) चौथे नंबर का भोजन - अगर पति और पत्नी एक ही थाली में भोजन कर रहे हो तो वह मदिरा के तुल्य होता है।

विशेष सूचना --

और सुन अर्जुन- बेटी अगर कुंवारी हो और अपने पिता के साथ भोजन करती है एक ही थाली में,, उस पिता की कभी अकाल मृत्यु नहीं होती, क्योंकि बेटी पिता की अकाल मृत्यु को हर लेती है। इसीलिए बेटी जब तक कुंवारी रहे तो अपने पिता के साथ बैठकर भोजन करें। क्योंकि वह अपने पिता की अकाल मृत्यु को हर लेती हैं।

अति सर्वत्र वर्जयेत्।

Puneet Singh

Overman,

Umarsar Lignite Project

(excess of anything is bad, excess should be avoided)

'Beep...Beep', the notification sound rang on Sumit's mobile phone. Sumit is a UPSC aspirant and in last one hour, it was around fourth or fifth time that he left his study table and jumped to check his phone. 'Isn't it so wrong, how he can break his link of studies Midway just to see some notification on phone', 'will he not get distracted from his studies', he will get disturbed... this will be normal advice to Sumit by anybody (in his case specially by his parents or elders).

But wait, pause for a while, let's check.. Is not the same is happening with us or rather they say, we are not doing the same as Sumit is?.... checking his phone again and again unnecessarily. This is something which has to be noticed by one and all.

Do you know, according to a survey by Mobile Marketing Association of Asia, Worldwide the average time an adult spends on a Smartphone is 3 hours and 54 minutes in a day which is almost 4 hours a day.

Okay now pause again, let's check some mathematics here... If an adult uses a mobile phone for four hours a day then he or she would be spending almost 120 hours (5 days) in one month and around 1440 hours (60 days) in a year. The figures are alarming...isn't it??

The whole picture is now in front of us, around 60 days in a year we are spending only on our mobile phone. Now it's upon us how productively we are using our Smartphone or how wisely we are spending our time on digital media. The current scenario of people in world is very sad because we do not know where we are going. Apart from advantages there are lots of more disadvantages of Smartphone if we use it excessively.

It is rightly said, excess of anything is bad. As it comes from our Sanskrit proverb अति सर्वत्र वर्जयेत्।

The excess of anything should be avoided and we all know this already that we must not use the mobile phones for longer time because it waste time, it damages our eyes, it distracts us from doing our important tasks, as we saw in Sumit's case in starting.

But still what is there which leads or rather say compels us to, instantly look into our phone, whenever any notification bell ring which might be only a regular WhatsApp forward or Instagram notification or any YouTube channel notification.

So what is it that makes Smartphone as addictive as drugs. Lets peep into the human brain.. Imaging if we have uploaded any photograph on Facebook and we got around 100 likes or a like, a comment from someone you wanted then this is stimulus of pleasure causes our brain to release Dopamine.

Now Dopamine is the neurotransmitter and is produced in VTA, Ventral Tegmental Area. From the VTA it moves to Four different areas of the brain.

First is the Amygdala, Amygdala processes emotions and we feel this happiness or Euphoria.

The second area, this Dopamine Travels is The Hippocampus, which is responsible for the formation of memories. The hippocampus will remember that game or chat notification that made you happy and the next time when you will encounter it, you will click on it based on the previous experience of pleasure.

Now this action of clicking is controlled by the third region in the pathway the Nucleus Accumbens. The Nucleus Accumbens is also called the brain's pleasure centre. This directs our motor actions and prompts our fingers to keep tapping.

And Finally, the dopamine also reaches the Prefrontal Cortex. The Prefrontal Cortex is that part of the brain towards the front, it powers our ability to think, to solve problems and make decisions and is also responsible for our focus and in response to the dopamine surge, it diverts all the attention from the studies that we are supposed to do towards the Smartphone.

Now if dopamine is making us happy, what is the problem?? The problem is that the Dopamine puts your brain into Overdrive. Now you need more of your phone to get that same pleasure.

Excess of dopamine also causes the level of serotonin to drop. Serotonin is a hormone responsible for contentment; therefore the more Dopamine we get, the serotonin level drops and we are just not satisfied. And which eventually keep us going back to our phone, more and more which leads to addiction.

So this was some science behind how we get addicted to our Smartphones and if we do not get rid from it this addiction will lead us to so much distractions, disturbances and eventually destructions in our personal growth

Now let's talk for the solution.. So how do we stop ourselves from falling down to this rabbit hole of mobile addiction??

Here are some solutions from my side you must be having your own solution to control your device before it start controlling you

1. From reel life to real life.

The search for dopamine outside our phone, the scientists have found that one hour of meditation increases Dopamine by 64%, doing half an hour of yoga, listening to your favourite songs getting 7 to 9 hours of sleep also increases your body's Dopamine and not only Dopamine this activity also releases serotonin so we feel satisfied and truly happy.

2. Set it right.

Try to disable the notifications which are not required frequently keep it on DND mode or sleep mode when you are not using your mobile phone or when you are not using it or doing some important work like studying. Also uninstall some addictive apps like Instagram Facebook and rather use it in your browser only when required.

3. Most important, avoid using your mobile phone as soon as you wake up from bed. Keep at least first two to three hours of the day mobile free keep some area or time fixed in your home while nobody will have their phone with them.

And there are many more solutions for getting rid of excess use of Smartphones

Now some lines related with the current scenario... This is very hard time and hard phase of our life, we are going through and in hard times like this, it gets very essential to keep ourselves busy in task and when we take talk about keeping our self busy that never means that we should be occupied in unproductive things like excess use of smartphone. It is always better to be occupied in productive things to keep yourself busy in such task which has some positive outcomes like reading books, meditation, doing yoga and so on.

So think and act wisely.

શક્તિ શામારે વેડકવી?

ડૉ. એન.વી. સોરકીયા
ઉચ્ચ માધ્ય શિક્ષક

ત્રણ વાના મુજને મળ્યાં : “ હૈયુ , મસ્તક , હાથ , બહુ દઈ દીધું નાથ , જા હવે ચોથું નથી માંગવું ”. અપાર શક્તિ નો સ્ત્રોત પ્રભુએ જેના ઉપર વહાવ્યો છે તે માનવ ખરેખર ભાગ્યશાળી છે. શારીરિક , માનસિક , આર્થિક , રાજકીય કે આધ્યાત્મિક – કોઈપણ પ્રકારની શક્તિનો સદ્ઉપયોગ માનવીય જીવનને ધન્ય બનાવી શકે. જ્યાં ત્યાં તે વેડકાઈ ન જાય તે જોવું પણ એટલું જ જરૂરી છે.

કાળા માથાનો માનવી “ ધારે તો વાઘ મારે , નહિ તો બકરીથી પણ ડરે ”.

શક્તિનો ભરપૂર ખજાનો માનવની યુવા અવસ્થા માં જ હોય . ‘ યુવાની ’ શબ્દ આવે એટલે વિવેકાનંદ જેવા ભારતીય યુવાન ને કેમ ભૂલી શકીએ ? પોતાની યુવાની જેણે સાર્થક કરી દેખાડી તેવા વિવેકાનંદ ને એક પ્રસંગ જરૂર યાદ આવે છે.

એકવાર સ્વામી વિવેકાનંદ રેલગાડીમાં પ્રવાસ કરતા હતાં. તે વખતે એ જ ડબામાં બે અંગ્રેજો પણ મુસાફરી કરતાં હતાં.

એ અંગ્રેજોએ માન્યું કે આ કોઈ લેભાગુ અભણ બાવાજી હશે એટલે તેઓ સ્વામીજીની મશ્કરી કરતા અંગ્રેજીમાં ગમે તેમ ટીકા કરી બોલવા લાગ્યાં. સ્વામી વિવેકાનંદ આ બધું સાંભળતા હતા પણ તેઓ મૌન ધરીને બેસી રહ્યા.

એવામાં એક સ્ટેશને સ્વામીજીએ અંગ્રેજી ભાષામાં બોલીને પીવાનું પાણી માંગ્યું .

એ સાંભળીને પેલા અંગ્રેજોઓ ભોઠા પડી ગયા. તેમણે સ્વામીજીને કહ્યું કે : તમે અંગ્રેજી જાણો છો છતાં પણ અમે જ્યારે તમારી ઠેકડી ઉડાવતા હતા અને ગમે તેમ બોલતા હતાં ત્યારે આપ શા માટે અમારા ઉપર ગુસ્સે ન થયા ?

સ્વામી વિવેકાનંદ હસતાં હસતાં બોલ્યા : મિત્રો , તમારા જેવા સજ્જનોના સમાગમમાં આવવાનો મારા જીવનમાં આ કંઈ પહેલો પ્રસંગ નથી. મેં એવા અણસમજુ સજ્જનો ઘણા જોયા છે. એવા લોકોની સામે ક્રોધે ભરાઈને હું મારી શક્તિને શા માટે વેડકી દઉ ?

ખરેખર વિવેકાનંદ જેવા યુવાનો જ આટલી ધીરજ ધરીને પરિસ્થિતિનો સામનો કરી શકે. શક્તિનો સહી ઉપયોગ કરીને જીવન યર્થાથપુર્ણ બનાવનાર સ્વામી વિવેકાનંદને શત શત નમન.

The Revolver

R.K.Dash,
General Manager (P)
Lignite project, Umarsa

It was mid August 2008 & I was on my first trip to national capital with my family. Delhi was unusually hot & humid during that period .Irrespective of the weather we were on a high sprit to explore Delhi which was otherwise been seen through TV programs or on silver screens. We managed to book a room in Odisha Nivas, the state guest house of my home state at Chanakyapuri. My contact Mr Mohanty had arranged a taxi for the day long trip of Delhi. As we start the taxi traversed by various Embassies, State guest houses and famous Ashoka hotel to reach 1 Safderganj the first stop on our day long tour. 1 Safdergunj was the erstwhile residence of our beloved priminister Misses Indira Gandhi . After her assassination this has now became a memorial in her name. It was 10AM and there was a little crowd at the place. The building was like any other stereotype government residential place without much fan & fare. However once into the building I felt a vibration in me. Honestly Priminister Indira Gandhi was a household name in our childhood. We were grown up listening her firebrand image in projecting India at world stage. The slogan in her velvet voice "Garibi Hatao Desh Bacchao" aired so many times in All india radio reverred in my ears. I felt the invisible presence of her while moving around her studyroom, living room, kitchen & dining room etc. I wonder to find her pooja ghar(Place of worship) where like every ordinary family there were idols of Gods & Goddesses . She was such a colossal personality, such a tall figure but everywhere in her residence there was a signature of simplicity & humbleness. The exit from the building was towards the backyard. Once at the backyard crystal/glass pavement all along the passage starting from the building towards the exit gate passing through the lawn captures your attention. The guide told that on October 31st, 1984 at around 9.30AM while she was walking down for an interview along this route two of her sikh body guards fired on her .The nation lost her prodigal daughter .The last walk was marked by glass covered along the path. The guide after a little pause

informed that during next four days a wide spread violence erupted in india where 8000siks lost their life.

I don't know what is the connection but instantly Balbir's face came to my mind. In flashback again I went back to my schooldays. Balbir was my school day friend from Sikh faith .After getting consistently poor marks in exam after exams he had earned an ill reputation amongst school teachers. He was a backbencher .He had a muscular physique and well built figure. Despite being one of the strongest among the group no one had seen him engaged in any kind of Physical brawl or intimidation to fellow mates. Neither had he ever reacted to the continuous reprimands by the teachers for his poor performance. He use to remain cool and composed all the time He had not many friends but why I don't know I had developed a special corner for Balbir in me. His mother was a wonderful cook. Aloo Paratha, chole bathure, Naan, home made Kalakand was a routine in his lunchbox. More often he asks me join him during lunch. In exchange I lend him my notebooks so that he can complete his homework to escape punishment .His turban use to fascinate me a lot & on my request sometimes he use to show me the trick how to tie it. During 1984 October we were in Class 5 of Kesinga Middle English school. That was late afternoon and our last period was a free period .I was negotiating the heights of Guava tree of our campus to pluck a ripe Guava. Right then somebody from the group broke the news loud that two Sikh body guards killed our Priminister Indira Gandhi. I was freezed. At that age death meant for us the funeral procession of a white clad dead body in the street followed by a group of mourners .Our wisdom on death was limited to the natural death of a person after growing old. Death by assignation had never struck our imagination. Moreover at that age and at the remote tribal location we were considering priminister of india to be invincible and immortal. I felt an emptiness in my heart and climbed down without further venturing for the Guava. Then started the ordeal for Balbir . Suddenly fellow students started distancing from him and started whispering at him as if he was the person behind the assassination. In the meantime small incidences of violence against Sikhs at Kesinga were reported by the local news paper. But astonishingly Balbir had

never stopped coming to school. By the passage of time I can see a growing discomfort and apprehension in the face of my sikh friend. On the third day of this incidence he asked me to had lunch together. At that time the modern-day school bags were not prevalent. The well to do families use to provide a aluminium school box and others use to carry books & notes in cloth bags generally used for carrying groceries and vegetables. The class room was empty and we two friends assembled towards the farthest corner of the room .Balbir opened his school box to fetch his lunchbox. The box was resting on the edge of the study desk and fell down with a jerk created during seating adjustment. Whole the contents were spilled over on the floor ,the books ,note books ,compass box,lunch box ,pen but O My god what I am seeing, what is this "a black revolver".I presumed it to be a toy revolver and lifted up but no it's a damn metallic real revolver. Before I could say anything Balbir snached the revolver from me and put it back in the box.I was trembling .His face turned red. We couldn't do lunch anymore. For a moment the innocent Balbir looked fearful and dreadly, afterall he is in possession of a bloody gun. I withdrew myself from his company .During my retreat I could see the hapless, apologetic gesture of Balbir.As if he is saying don't misread me friend I had brought it for self defence just to scare irate mob.I didnt attended the class post lunch break that day neither I saw Balbir at school thereafter. I heard afterwards that whole his family left for Punjab.

I retreated from my Imagination when my son pulled my hand and asked for water.It was already late we had to cover many other locations in that day I hurriedly reached our taxi.While travelling ahead the question still troubling me why a class 5 student will carry a revolver with him.With what much compulsion the parent will ask his 10year old son to carry a fire arm with him. Sometimes Life throws very uncomfortable questions .Perhaps every question doesn't carry an answer as well.

આદિ શંકરાચાર્ય જયંતિ નિમિત્તે સન્ સન્ કોરી કોરી ભાવ વંદના

એમ.એ.ગોસ્વામી
માધ્યમિક શિક્ષક

ભારતીય વૈદિક ઋષિ સંસ્કૃતિના આદિ આચાર્ય - દ્વારા આર્ય સંસ્કૃતિનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો એવા મહામાનવને જન્મજયંતીએ ભાવ વંદના કરીએ...

જન્મ :-

હિંદુ કેલેન્ડર પ્રમાણે 788 ઈ.સ માં વૈશાખ મહિનાના સુદ પક્ષની પાંચમ તિથિએ આદિ શંકરાચાર્યનો જન્મ થયો હતો. આ દિવસે શંકરાચાર્ય જયંતી ઉજવવામાં આવે છે.

આદિ ગુરુ શંકરાચાર્યનો જન્મ કેરળના કાલડી ગામમાં, દક્ષિણ ભારતના નમ્બૂદરી બ્રાહ્મણ કુળમાં થયો હતો. આજે આ કુળના બ્રાહ્મણ બદ્રીનાથ મંદિરના રાવલ હોય છે. જ્યોતિર્મઠના શંકરાચાર્યની ગાદી ઉપર નમ્બૂદરી બ્રાહ્મણ જ બેસે છે. એવું માનવામાં આવે છે કે, ભગવાન શિવની કૃપાથી આદિ ગુરુ શંકરાચાર્યનો જન્મ થયો. જ્યારે તેઓ ત્રણ વર્ષના હતાં ત્યારે તેમના પિતાનું મૃત્યુ થઈ ગયું હતું. ત્યાર પછી ગુરુના આશ્રમમાં તેમણે 8 વર્ષની ઉંમરમાં વેદોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું. એ પછી એમણે ભારત-યાત્રા શરૂ કરી અને દેશના 4 ભાગમાં 4 પીઠની સ્થાપના કરી. તેમણે 3 વાર આખા ભારતની યાત્રા કરી હોવાનું માનવામાં આવે છે.

સનાતન ધર્મમાં નવપ્રાણ ફૂંકીને આદિ શંકરાચાર્યએ જે મહાન યોગદાન આપ્યું છે, તે ભારતીય ચેતનાની મહાધારને પ્રવાહપૂર્ણ બનાવી રાખે છે. માત્ર 32 વર્ષની નાની વયે શંકરાચાર્યએ તેમના જીવનમાં જે પુરુષાર્થ કર્યો તે સમગ્ર સંસ્કૃતિનો વાહક બની ગયો.

આદિ શંકરાચાર્યની અદ્ભુત ભારતયાત્રા :-

માત્ર ત્રણ વર્ષની ઉંમરમાં વૈદિક જ્ઞાનમાં પારંગત થઈ ચૂકેલા શંકરાચાર્યએ સંન્યાસીનો રસ્તો અપનાવ્યો હતો અને 32 વર્ષની ઉંમરમાં સમાધિસ્થ થવા સુધીમાં તેમણે ભારત વર્ષનો ખૂણે ખૂણો ફરી લીધો હતો. તેઓ જ્યાં જ્યાં ગયા હતા ત્યાં ત્યાં સનાતન ધર્મ-સંસ્કૃતિની સામે આવી રહેલા પડકારોને દૂર કરતા આગળ વધ્યા હતા.

આદિ શંકરાચાર્યને અદ્વૈતના પ્રવર્તક માનવામાં આવે છે. તેમનું કહેવું હતું કે, આત્મા અને પરમાત્મા એક જ છે પણ આપણામાં રહેલી અજ્ઞાનતાને કારણે જ બંને અલગ દેખાય છે. જે પ્રકારે બ્રહ્માના ચાર મુખ છે અને તેમના દરેક મુખમાંથી એક વેદની ઉત્પત્તિ થાય છે. પૂર્વના મુખથી ઋગ્વેદ, દક્ષિણથી યજુર્વેદ, પશ્ચિમથી સામવેદ અને ઉત્તરથી અથર્વવેદની ઉત્પત્તિ થઈ છે. આ આધારે શંકરાચાર્યે 4 વેદો અને તેમાંથી ઉત્પન્ન થતાં અન્ય શાસ્ત્રોને સુરક્ષિત રાખવા માટે 4 મઠ એટલે પીઠની સ્થાપના કરી.

આ ચાર પીઠ એક-એક વેદ સાથે જોડાયેલાં છે. ઋગ્વેદથી ગોવર્ધન પુરી મઠ એટલે જગન્નાથ પુરી, યજુર્વેદથી શ્રુંગેરી જે રામેશ્વરના નામથી ઓળખાય છે. સામવેદથી શારદા મઠ, જે દ્વારકામાં છે અને અથર્વવેદથી જ્યોતિર્મઠ જોડાયેલું છે. જે બદ્રીનાથમાં છે. આ છેલ્લું મઠ છે. ત્યાર બાદ આદિ ગુરુ શંકરાચાર્યે સમાધિ લઈ લીધી હોવાનું મનાય છે.

કહેવાય છે કે, માત્ર 12 વર્ષની વયે તે ધર્મનો પ્રચાર કરતા કરતા હરિદ્વાર પહોંચ્યા હતાં. ત્યાં ગંગા ઘાટ પર પૂજા-અર્ચના કરીને તેમણે ઋષિકેશ સ્થિત ભરત મંદિરના ગર્ભગૃહમાં ભગવાન વિષ્ણુનું શાલિગ્રામ વિગ્રહ સ્થાપિત કર્યું હતું. મંદિરમાં રાખવામાં આવેલ શ્રીયંત્ર આજે પણ શંકરાચાર્યના ઋષિકેશ આગમનની હાજરી પૂરી છે.

ઋષિકેશની આજુબાજુના ખીણ વિસ્તારને લીધે, તે સમયે ગંગા નદી પાર કરવી સહેલી નહોતી અને ગંગાને પાર કર્યા વિના આગળ વધી શકાતું પણ નહતું. તેથી, શંકરાચાર્યએ એક અલગ રસ્તો પસંદ કર્યો હતો અને ઋષિકેશથી 35 કિલોમીટર દૂર વ્યાસઘાટ (વ્યાસટ્ટી) પરથી ગંગાનદીને ઓળંગી હતી, અને બ્રહ્માપુર (હાલમાં બછેલીખાલ નીચે સ્થિત મેદાન) પહોંચ્યા હતા. અહીંથી આજે પણ તરીને નદીની પેલી પાર જઈ શકાય છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે બ્રહ્માપુરથી દેવપ્રયાગ પહોંચીને સંગમ પર, તેમણે સ્તવન (ગંગા સ્તુતિ) ની રચના કરી અને પછી શ્રીક્ષેત્ર શ્રીનગર (ગઢવાલ) તરફ આગળ વધ્યા. પછી અલકનંદા નદીના

જમણા કઠિથી રૂદ્રપ્રયાગ અને કર્ણપ્રયાગ થઈને નંદપ્રયાગ પહોંચ્યા. ડો. નૈથાનીના કહેવા પ્રમાણે, શંકરાચાર્ય અહીંથી જોશીમઠ પહોંચ્યા અને કલ્પ વૃક્ષ નીચે ધ્યાનમાં લીન થઈ ગયા. જોશીમઠમાં જ્યોતિર્મઠ પીઠની સ્થાપના પછી, તે બદ્રીનાથ પહોંચ્યા. અહીં તેમણે બદ્રીનાથ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરવાની સાથે ભગવાન વિષ્ણુની ચતુર્ભુજ મૂર્તિને નારંદ કુંડમાંથી બહાર કાઢીને મંદિરના ગર્ભગૃહમાં સ્થાપિત કરી.

સમાધિ :-

શંકરાચાર્યએ કેદારનાથમાં જઈ તપ કર્યું હતું. તેઓ જ્યોતિર્મઠ (જોશીમઠ)માં જેની નીચે બેસીને તપ કરતા હતા એ કલ્પ વૃક્ષ આજે પણ મોજૂદ છે. કેદારનાથમાં જ શંકરાચાર્યએ સમાધિ લીધી હતી. 2013માં કેદારનાથમાં આવેલા પૂર વખતે આઘ શંકરાચાર્યનું સમાધિસ્થળ પણ વહી ગયું હતું. હવે એનું ભૂમિગત નિર્માણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

શીખવામાં નાનપ શાની?

પી.વી. પ્રજાપત્ની
ઉચ્ચ.માધ્યમિક શિક્ષક

‘નમે તે સૌને ગમે’ . પણ એનો અર્થ એવો પણ નથી કે ગમતા થવા માટે બધીજ જગ્યાએ નમતા રહેવું . યોગ્યતા કે પાત્રતા વગરનું નમન અયોગ્ય છે.

આપણે બધા ભારતના મહાન વૈજ્ઞાનિક સી.વી.રામન થી ક્યાં અજાણ છીએ ? તેમને ભૌતિક વિજ્ઞાનમાં કરેલા સંશોધન બદલ ‘નોબેલ પ્રાઈઝ’ 1930 માં મળેલું . મહાન વ્યક્તિ તેમની શોધથી તેમજ તેમનામાં રહેલાં ગુણ સૌંદર્યથી વધુ મહાન ગણાતી હોય છે.

સર સી.વી. રામન ની નમ્રતાના દર્શન કરાવતો એક પ્રસંગ વાગોળીએ...

એકવાર એક ડોક્ટર તેમને મળવા આવ્યા. ડોક્ટરની જિજ્ઞાસા સંતોષવાના હેતુ થી સર સી.વી.રામન (ચંદ્રશેખર વેંકટ રામન) એ પોતાના સંશોધન વિશે ખૂબ વિસ્તાર પૂર્વક સમજાવ્યું . તો ડોક્ટરે તેમને કહ્યું : “ ખરેખર તમે ખૂબજ મહાન છો ” .

આ વાત પર સર સી.વી.રામન વિનમ્રતાથી બોલ્યા , “ એવું નથી મારા ભાઈ , હું હજું એક જ પક્ષે સંશોધન કરી રહ્યો છું , જ્યારે તમારી પાસે તો આખા શરીર વિજ્ઞાનની જાણકારી છે . હું તે વિજ્ઞાન વિશે તમારા પાસેથી જરૂર શીખવા માંગુ છું ” .

ડોક્ટર બોલ્યા : તમે જ્યારે હુકમ કરશો ત્યારે હું હાજર થઈ જઈશ. સર રામન એ કહ્યું : નહિ હું સામે ચાલીને તમારી પાસે આવીશ. શીખવાની મારી ભૂમિકાએ શિષ્યની ભૂમિકા છે. શિષ્ય એ ગુરૂ પાસે સામે ચાલીને જવું જોઈએ . તે ડોક્ટર એક મહાન વૈજ્ઞાનિકની અહંકાર શૂન્યતા અને વિનમ્રતા જોઈને દંગ થઈ ગયા.

મતલબ કે કોઈ હોશિયાર વ્યક્તિ પાસે શીખવા માટે જવામાં નાનપ શાની ? વિનમ્ર થઈને તેના દરવાજા પર જવું જોઈએ. શિક્ષા દેવા વાળો હંમેશા મોટો ગણાય . તેનામાં રહેલાં જ્ઞાન અને સમજથી તે પૂજનીય બને છે. તે ગુરૂનું સ્થાન પ્રાપ્ત કરે છે પછી ગુરૂ તરીકે તે કુદરત હોય કે માનવી . તે વંદનીય બની જાય છે.

આત્મ મંથન

હિમાન્સુ કે. ગોર
આસી., ઉમરસર

આજના સમયમાં મનુષ્યની જરૂરીયાતો તથા મહત્વકાંક્ષા એ બેકાબુ થયેલ છે. પહેલાના જમાનામાં આપણા પૂર્વજો ખુબજ ઓછી જરૂરીયાતો સાથે ખુબજ તંદુરસ્ત અને સુખમય જીવન જીવતા હતા. તે સમયે પણ આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિ પાંગરી તેને ઘણો સમય થઈ ગયેલ હતો. ત્યારે પણ તેમણે તે સમયની સાથે તાલ મેળવી પોતાની આધ્યાત્મિક તથા સામાજિક અને ભૌતિક સગવડો ઉભી કરેલી હતી. જેમાં ખુબજ ઓછા સંશાધનો સાથે એક મજબૂત વ્યવસ્થા ઉભી કરેલી હતી. જેમાં તેમણે આપણી આધ્યાત્મિક સંસ્કૃતિનું ખુબ જતન કરેલ, તથા સામાજિક વ્યવસ્થા પણ ખુબજ સુદ્રઢ હતી. આપણા પૂર્વજોના કુટુંબજીવન ખુબજ સુખી હતા. ત્યારે સમયની માંગ મુજબ તેમણે પણ ભૌતિક સુખો માટે પોતાની કોઠાસૂઝ થી ખુબજ સરસ વ્યવસ્થા ઉભી કરેલ

જેમની તુલનામાં હજુપણ આપણે ઉણા ઉતરીએ છીએ. તે સમયમાં આટલી ભવ્ય સંસ્કૃતિ ઉભી કરી તથા તેને સાચવી જે ખુબજ મુશ્કેલ કામ હતું. પરંતુ દ્રઢ મનોબળ થી ઉપરોક્ત વારસો આપણી પેઢી માટે સાચવ્યો. ત્યારની વિદ્યાપીઠોમાં ભણતર સાથે ગણતર થતું ત્યાંથી ભણી ને નીકળ્યા બાદ તેનું મનોબળ એટલું દ્રઢ રહેતું કે તે ક્યારે પણ પોતાના ભવિષ્ય વિષે અસમંજસ ન અનુભવતો. કોઠાસૂઝ સાથેનું તેનું ભણતર હોવાથી તેની સામાજિક જીન્દગી ખુબ સરળ રહેતી. આપણા પૂર્વજોએ આપણને સુંદર મજાનો સાંસ્કૃતિક તથા પ્રાકૃતિક વારસો આપ્યો છે. તેમણે આવનારી પેઢી ને કાઈક આપી જવા ની ભાવના રાખેલ, માટે તેમની જીન્દગી ઓછી જરૂરીયાત સાથે ખુબ સુખી હતી.

આજની પેઢી ખુબજ ભણે છે, ખુબજ મોટી નોકરીઓ અને પગાર મેળવે છે. છતાં સુખ અને સંતોષ નો ક્યાંક અભાવ વર્તાય છે. આજની પેઢી માં સારા પુસ્તકો નું વાંચન લેસ માત્ર જ છે. જેથી સારા પુસ્તકો માંથી મળતી પ્રેરણા તેમને મન આશ્ચર્ય છે. થોડીક તકલીફોમાં જ તેઓ તાણ અનુભવે છે, ગુસ્સે થઈ જાય છે, તો ક્યાંક ખુબજ હતાશ થઈ ને ભાંગી પડે છે. આપણી આજની જરૂરીયાતો ખુબ વધારે હોવાથી તેના માટેની ભાગદોડ કદાચ આપણું સાચું સુખ હણી લે છે. આજની વર્તમાન પરીસ્થિતીમાં દ્રઢ મનોબળ જે કામ આપે છે તે દવા પણ નથી આપતી. ભૌતિક સુખની દોડમાં મનુષ્ય ભાન ભૂલ્યો છે. આજના કોરોના કાળમાં મનુષ્યને નિ :સહાય જોયો છે. જે દુખદ છે. આપણે આપનો સાંસ્કૃતિક તથા પ્રાકૃતિક વારસાને સાચવવામાં ઉણા ઉતર્યા છીએ. શહેરીકરણની દોડમાં આપણે માત્ર મશીન બની ગયા છીએ. આપણી શારીરિક તથા માનસિક સ્થિતિ અત્યારે તળિયે પહોચેલી છે. “સમય વર્તે સાવધાન” સુત્ર મુજબ આપણે આપણો સાંસ્કૃતિક વારસો પણ જાળવીએ. અને એક શક્ત સમાજની ભેટ આવનારી પેઢી ને આપીએ. સાથે એવી વિદ્યાપીઠો ની સ્થાપના કરીએ જેમાં વિદ્યાર્થી સંપૂર્ણ થઈને નીકળે. આજથી આપણે નિશ્ચય કરીએ આપણે આપણા બાળકોને સારા પુસ્તકો ના વાંચન તરફ વાળીશું, સારા પુસ્તકો તેમનું ભણતર સાથે ગણતર પણ કરશે, અને ભવિષ્યનો એક મજબૂત સમાજ ઉભો થશે.

જય હિન્દ.